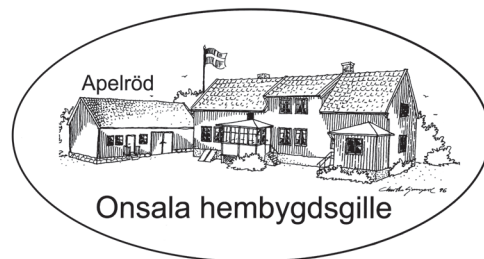

ONSALABLADET

Årgång 23 Nummer 2, 2019. Utgiven av Onsala hembygdsgille.

Lotsutkiken på Mönster.

Innehåll

- **Jägarexamen**
- **Onsala Bollklubb**
- **Storslagna planer på Mönsters udde**
- **Gillet's Onsaladräkter är nu gediget dokumenterade**
- **Utställning: Färgstarka personer i vår bygd**
- **Frågetävling**

Uthyrning av Onsaladräkten

Kostnad: 500/dygn för medlemmar och 600 kr/dygn för icke medlemmar. och 1.000 kr i deposition

Kontakt: Britt Carlström dräktansvarig
tel 070 799 79 06

Uthyrning av Lilla ladan

Barndop, bröllop, föreningsmöten mm

Kontakt: Gunnar Carlsson för mer information och pris.

tel 0705-795706

Ordföranden har ordet

Nu är snart största delen av verksamhetsåret till ända, kvarstår bara en stora aktivitet, Julmarknaden den 8 december

Vi har under året arrangerat flera olika event. Vi var värd för Nordhallands hembyggsförenings frågesport där cirka 120 intresserade kom och besökte oss.

Vi har som tidigare år arrangerat valborgsmässoeld, nationaldagsfirande, midsommarafton, hembygsgårdens dag och Apelrödssdagen. Vid alla våra aktiviteter i år har vi haft tur med vädret och väldigt många besökare.

Nytt för i år var att cirkus Olympia hade en föreställning hos oss på Apelröd den 14 aug. Det var en välbesökt föreställning vilket gör att vi nog kan räkna med att cirkusen återkommer nästa år.

Vår mangårdsbyggnad var tänkt att endast tvättas i år men det visade sig att en hel del panel måste bytas. Vi beslutade därför att måla om hela fasaden inklusive fönster och dörrar. Vi har också varit tvungna att fälla en del stora träd runt gården.

Tyvärr har vi drabbats av skadegöresle på Vagnsmuset. Stenar har kastats på taket så flera tegelpannor och vår skylt gick i sönder. Detta har polisanmälts så är det någon sett eller hört något så medela gärna polisen om det.

Vi har också förstått att det är många som inte vet var Apelröd ligger och vad gillet har för aktiviteter. Hjälpt oss gärna att sprida ut det till vänner, bekanta och grannar så att fler kan ta del av våra gårdsevent.

Gunnar Carlsson

Jägarexamen

Under vintern och våren har vi haft jägarutbildning på Apelröd. Det var 11 deltagare av varierande ålder och kön. Åldersspannet var mellan 16 och 77 år. Med hjälp av kommunjägaren i Kungsbacka skedde en del av de praktiska övningarna, lerduveskytte och precisionskytte med klass 4-vapen, på Apelröd.

Teorilektionerna skedde i självstudiegrupp utan någon formell kursledare med hjälp av Jägarförbundets kurslitteratur och studievägledning. Det teoretiska slutprovet skedde på Apelröd med Hamra Skytteförenings legitimerade provledare. De praktiska skjutproven gjordes på Idala jaktskyttebana också under överinseende av Hamras provledare.

I skrivande stund har 8 kursdeltagare fått sin jägarexamen godkänd. Kursen har fått ekonomiskt stöd av Studieförbundet Vuxenskolan i Kungsbacka.

Text: Göran Löfstedt

Onsala hembygdsgille är en del av
Nordhallands Hembyggsförening
www.hembygd.se/onsala-hembygdsgille

ANSVARIG UTGIVARE:

Gunnar Carlsson
0705-795706
underliden@telia.com

REDAKTION:

Agneta Linger
maneta.linger@gmail.com
Monica Karsegård

Vill du skriva en artikel i

Onsalabladet?

Hör av dig till någon i redaktionen.

Onsalabladet utkommer 2 ggr per år.

Onsala BK

På 1940-talet fanns det i Onsala inte så mycket att göra för ungdomar. Därför beslutade sig ett gäng killkompisar 1941 för att bilda en idrottsförening som spelade fotboll.

Onsala Bollklubb, som från början hette Vickans IF, hade när den startades 1941 ingen egen fotbollsplan. Den första planen kom till genom att de fick möjlighet att använda mark vid Tallbacken. De fick själva fälla träd och repa ljung och efter en veckas arbete började det likna en fotbollsplan. Redan året efter hade de hittat en bättre plats, men tyvärr lutade den rätt mycket. Någon klubbstuga fanns det inte heller och inget omklädningsrum. Det var grenarna i träden runt om som fick fungera som klädhängare.

För att ta sig till bortamatcherna under det första året fick man cykla. Andra året fick man disponera en gammal lastbil för att komma till och från matcherna.

Den tredje fotbollsplanen för klubben blev Kaparevallen 1948. Den låg nästan på samma plats som den gör idag. Kaparevallen var en bra plan som var torr och fin även när andra planer på västkanten var smetiga, blöta och leriga. På Kaparevallen hölls det under många år ett traditionellt midsommarfirande och flera andra föreningar hyrde gärna planen till sina aktiviteter.

1963 flyttade klubben för fjärde gången och nu till den nuvarande platsen vid Rydet. Ett klubbhus byggdes 1967 och det var medlemmarna själva som hjälpte till att bygga på helgerna.

Under åren som gått har klubben vuxit. När den startade 1941 var det 36 medlemmar. På 1980-talet var Onsala Bollklubb den största bollklubben i Halland. Den hade drygt 30 fotbollslag igång och ca 70 ideellt arbetande ledare.

I dag har klubben nästan 1000 spelare och en väl utbyggd anläggning vid Rydet. De har två konstgräsplaner (en på gamla Kaparevallen), två naturgräsplaner och ett helt nytt klubbhus där aktiviteterna sjuder 7 dagar i veckan. Förhoppningarna är att konstgräs även skall läggas på nuvarande A-plan för att säkerställa att verksamheten kan fungera även vid torka och regn. Belastningen på planerna är idag enorm med tanke på hur många spelare som är med föreningen.

Klubbens målsättning är att vara en av kommunens ledande fotbollsföreningar inom både herr- och damfotbollen.

Föreningens mål är att utveckla fotbollsspelare och få med sig så många som möjligt hela vägen och vara en viktig positiv del i våra Onsalaungdomars liv och uppväxt. Klubb vill också bidra till gemenskap och goda värderingar. Resultatmässigt har det gått extremt bra för klubben under senare år och seniorlagen spelar idag i div 1 på damsidan och div 2 på herrsidan.

Från början var det inte bara fotbollsaktiviteter i klubben. Där fanns också bandy och bordtennis.

Bandyn höll till på Iglamossen vid Presse eftersom mossen lätt fryser till bra is och det gjorde det möjligt att spela. Där fanns också ett omklädningsrum med två rum och kök. Detta hyrde även ägaren ut på sommaren till sommargäster. Bandy lades ner 1982 och bordtennissektionen bildade 1990 en egen förening.

Nämnas kan också att Onsala Innebandy, som idag har en stor och blomstrande verksamhet, startades av OBK och knoppades av till en självständig förening 2008.

Text: Agneta Linger i samarbete med Johan Gometz

Källa och bild: Onsala Bollklubb 50 år

1942 tog man lastbilen till matcherna.

Storslagna planer på Mönsters udde

Mönster och Mönstersund ligger långt ut på Onsala-halvön och var bebodd redan på förhistorisk tid, kanske redan 400 år f.Kr. Namnet Mönster har hittats på kartor från mitten av 1600-talet.

På Mönster finns rester av en gammal boplats och den ”danska kyrkogården”. Där har man bland annat hittat en skafthålsyx, knivar, såg och en pilspets. Där finns också en labyrint och ett bronsåldersröse som också har fungerat som sjömärke och på toppen av röset finns en lotsutkik.

På 1500- och 1600-talet kom flera tusen fartyg årligen upp genom Öresund. Många av dem passerade Onsalandet antingen till havs eller gick den urgamla kustleden mellan Mönster och Malö. Vid Mönster och

vid Skallhamn har fartyg i alla tider erbjudits skyddade ankringsplatser vid dåligt väder.

På 1700-talet blev örlogsflottan intresserad av marken och farvattnet runt Mönster. Man hade då ifrågasatt västkusteskaderns förläggning i Göteborg och ansåg att Malö hamn och Mönster var lämpligare. Enligt eskaderchefens mening fanns icke dess like på jorden.

Man gjorde upp storslagna planer för området vid Mönster och Malö. En plan för en ny örlogsstation gjordes 1770. Man ritade in vallgravar i norr och befästningar på Malö. Det skulle finnas dockor, slipar, kajer och dykdalber längst med stränderna. På själva Mönsters halvö skulle det bli en stad med kontor, kaserner, förråd, gator mm.

Dessa planer blev dock kortlivade. Redan 1772 gjordes det en ny utredning i frågan om att flytta förläggningen till Mönster men det hela ledde 1776 till ett beslut om att västkusteskadern skulle fortsätta att ha sin förläggning i Göteborg.

Några år tidigare 1761 anlades det vid Mönster en lotsplats. Bronåldersröset fick agera utskiksplats och där byggdes en lotsutkik. Det blev en mindre röd-och vitmålad byggnad som än idag finns kvar. Härifrån kunde man se långt bort förbi Nidingen och snabbt segla ut för att hjälpa fartyg med lots för att hitta vägen bland öarna utanför Onsalalandet. Lotsutkiken är också ett sjömärke och när det ligger ens med en vit sten på Malö kan man tryggt segla in till Nidingen. För att anlägga en lotsplats på Mönster bidrog staten med pengar samt upplät öarna Brokö, Ramnö och Hällesö åt lotsarna. På dessa öar kunde då lotsarna släppa sina djur på bete.

Under slutet av 1800-talet bodde fyra lotsfamiljer på ön. Två av lotsbostäderna finns fortfarande kvar. Närmast vattnet ligger lotsmästarbostaden från cirka 1880 och närmast lotsutkiken en lotsstuga.

Naturen i området är kuperad och består i huvudsak av hedmark och mindre skogspartier. De användes

förr som betesmark till de närliggande gårdarna. Förr fanns där också ett antal stenstugor ner mot havet. En stuga finns kvar och den var bebodd fram till slutet av 1800-talet.

Källa: Sommarutställning på Onsala Båt-och Sjöfartsmuseum (sammanställd av Jan Olsson)

Onsalaboken

Häfte: Onsalas och Kungsbackas historia.

Internet: Länsstyrelsen.se

Text: Agneta Linger

Lotsbåt som ligger fast i isen

Mönster i gamla tider.

Gillets Onsaladräkter är nu gediget dokumenterade

Ett gediget arbete har gjorts av dräktkommittén som består av Britt Carlström, Ingela Sjöstrand, Ingrid Wallin och Birgitta Carrgård. Vi har under 2018 dokumenterat folkdräkterna och alla delar samt tillbehör till dräkterna som finns i dräktskåpet på Apelröds hembygdsgård, Onsala.

Onsala hembygdsgille har fyra kompletta dräkter, varav tre Onsaladräkter och en Bohusdräkt. Vi har även en del udda dräktdelar och tillbehör, som man kan komplettera de tre Onsaladräkterna med. Det finns även lite historik om dräkterna. Dräkterna kommer att förvaras i dräktskåpet på hembygdsgården och får användas för utställning och uthyrning. Mycket historia om hur Onsaladräkten kom till finns i fotografier och diverse tyg- och garnprover, spets mm.

Om det är någon som har en historik eller något att berätta om hur ni sydde er Onsaladräkt, hör gärna av er till någon av oss: Ingela Sjöstrand (0703-689708), Birgitta Carrgård (0707-226665), Britt Carlström (0707-997906) eller Ingrid Wallin (0300-61356).

Vi efterlyser en blå bindmössa och ett vitt broderat halskläde till Onsaladräkten som av någon anledning har kommit bort. Kontakta någon i dräktkommittén om ni kan hjälpa oss med detta.

Hur många Onsaladräkter finns det som är sydda i Onsala? Hör av dig till någon av oss ovan.

Text och bild: Dräktkommittén

Pris för uthyrning av folkdräkt av Onsala hembygdsgille

Dräkthyra: För medlemmar i Onsala hembygdsgille - 500 kr för hyra av hel dräkt eller del av dräkt. För övriga är hyreskostnaden - 600 kr. Återlämning enligt överenskommelse.

Depositionsavgift: 1000 kr, som återbetalas när dräkten lämnas tillbaka. Förutsättningen är att alla dräktdelar återlämnas i samma skick som vid hämtningen. Om fläckar eller skador på någon dräktdel skulle finnas åtgärdar vi detta. Eventuell kostnad betalas av användaren.

Från vänster: Britt Carlström, Ingrid Wallin, Ingela Sjöstrand och Birgitta Carrgård (infälld).

Färgstarka personer i våra bygder

13 juni - 9 november 2019 på museet i Kungsbacka

Det kom ett upprop till alla gillerna i Nordhallands hembygdsförening om att vi tillsammans skulle göra en utställning under namnet Färgstarka personer i våra bygder.

Vid invigningen av utställningen på museet i Kungsbacka fick alla gillena kort presentera sina personer. Variationen var stor på de olika personerna. Några av dem lever än idag och var med vid invigningen.

Charly Fager och Stig Karsegård var de två personer som vi valde att lyfta fram. Charly Fager, som var Apelröds siste privata ägare, har påverkat samhället genom sitt arbete inom journalistik och politik. Att han också var med och startade Nordhallands hembygdsförening kändes bra.

Stig Karsegård är vår hembygdsman och eldsjäl som genom sina föredrag, utställningar, skolbesök mm har spridit kunskap om Onsala historia. Han har också genom sitt engagemang i olika föreningar påverkat sin närmiljö.

Besök gärna Hembygds museet i Kungsbacka och ta del av alla gillenas färgstarka personer.

Museet i Kungsbacka är öppet:

Måndagar och torsdagar kl 10.00 - 15.00

Helgfria lördagar kl 10.00 - 14.00

Text: Agneta Linger

Agneta Linger som satt samman gilletts bidrag till utställningen syns här tillsammans med Stig Karsegård vid gilletts plansch.

Foto: Monica Karsegård

Gillenas frågetävling

Våromgången 2019 inleddes med att vi själva, Onsala hembygdsgille, arrangerade tävlingen i Onsala Kyrkas församlingshem. Det krävs mycket frivilligt engagemang för att genomföra denna tävling, som också betyder mycket för Onsala hembygdsgilles renommé gentemot de andra gillena i Kungsbacka.

Vi lyckades förträffligt och fick mycket beröm. Jag vill speciellt tacka Kicki Mauritzon som basade för serveringen. Jag vill också tacka frågekonstruktörerna Elisabet Cronholm, Olle Hydén (som också gjorde ett utmärkt bildspel) och Håkan Lind. Den uppgift som kanske är den svåraste och mest koncentrationskrävande är datahanteringen. Den sköttes helt perfekt av Josephine Mauritzon.

Underhållningen bestod av en teaterföreställning i kulturföreningen Vingens regi. Handlingen var en historisk berättelse om Lasse i Gatan och hans fru Ingela. Skådespelarna var Eva Törnkvist och Olle Hydén. Regi av Wiveka Warenfalk. Mycket applåder.

Segrade i tävlingen gjorde Fjärås på 12 av 15 poäng. Onsala fick som brukligt genomsnittspoängen som var 8. Därmed tappade vi vår delade 4:e plats till en delad 5:e plats.

Vårens andra omgång arrangerades av Frillesås-Landa och var ovanligt enkel, medelpoängen var 13 och Onsala fick 13. Vi återtog en delad 4:e plats.

Inför slutomgången, som arrangerades av Hanhal, fanns chansen att avancera till en 3:e plats och gå vidare till länsfinalen, men vi tappade och kom bara på 10:e plats i slutomgången, vilket förde oss till en totalt delad 7:e plats.

Deltagare i frågelaget under våren har varit, Per Åke Isaksson, Håkan Lind, Britt Marie Heiwall, Bertil Herngård, Josephine Mauritzon och Göran Löfstedt.

Text: Göran Löfstedt

Höstens program 2019

Lördag 9 november 2019

Höststämning

Kl 10.00 – 13.00

Vi bjuder på fika, korv och bröd

Plats: Apelröd

Söndagen 8 december 2019

Julmarknad med adventskaffe

Kl.12.00 – 15.00

Plats: Hembygdsgården Apelröd

I samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan
och Kultur och Fritid i Kungsbacka.

I vimlet hos gillet!

Valborgsmässoeld, nationaldagsfirande och midsommar-dans är aktiviteter som drar många människor i alla åldrar.

Den 14 augusti var Cirkus Olympia på Apelröds ängar med sina akrobater, hästar, hundar mm.